

Considerații referitoare la raportul privind măsurile pentru organizarea alegerilor

Guvernul României a publicat pe 11 august 2020 un raport¹ privind măsurile ce urmează a fi întreprinse pentru limitarea răspândirii virusului SARS-CoV-2 și detalierea planului de măsuri avute în vedere pentru organizarea alegerilor locale și deschiderea școlilor. Raportul include o serie de recomandări și măsuri care acoperă cu predilecție modul de desfășurare a campaniei electorale și ziua alegerilor. Deși cea mai mare parte a acestora răspund provocărilor actuale ale crizei cauzate de virusul SARS-CoV-2, considerăm că anumite recomandări și măsuri nu ar putea fi puse în aplicare în mod realist sau trebuie transpuse în reglementări clare.

- *Măsurarea temperaturii votanților cu termometru non-contact și triajul observațional la intrare. Cei febrili vor fi conduși la o cabină de vot separată, deservită de un reprezentant al comisiei de vot echipat corespunzător, cu mănuși, mască, vizieră; se va practica dezinfecția obligatorie a mâinilor reprezentantului comisiei după vot;*

Această măsură poate fi clarificată, întrucât dreptul de a vota nu poate fi limitat dacă alegătorul refuză să i se măsoare temperatura. Aceași situație se aplică, de altfel, și purtării măștii. În cazul în care un număr semnificativ de alegători refuză măsurarea temperaturii, recomandarea devine inutilă. Mai mult, nu este clar unde se va organiza cabina de vot separată și nici ce se va întâmpla cu buletinele de vot care vor fi utilizate în acest fel – Cine va introduce buletinul în urnă? Se vor folosi urne diferite? Cine va număra acele buletine de vot? Vor fi numărate împreună cu celelalte pentru a nu risca compromiterea secretului votului?

De asemenea, măsurarea temperaturii ar putea fi interpretată de către alegători ca o metodă de control și ar putea avea efect de intimidare. Așadar, dacă o asemenea măsură va fi impusă, va trebui detaliată, explicată clar tuturor alegătorilor și membrilor din birourile electorale în timp util și va trebuie să respecte normele constituționale privind dreptul de a vota.

- *In seara dinaintea votului, înainte de sigilarea secției, dezinfecția se va face atât cu dezinfectant de suprafețe, cât și prin nebulizare; dezinfecția terminală se va efectua după încheierea procesului electoral și numărarea voturilor;*

Având în vedere că scrutinul are loc duminică, iar luni ar putea avea loc cursuri, ar trebui ca vinerea dinaintea zilei alegerilor și lunea de după desfășurarea scrutinului să fie zile libere (depinde și de planul aplicat pentru deschiderea școlilor), pentru a permite o dezinfectare corespunzătoare.

¹ <https://gov.ro/ro/stiri/raport-privind-masurile-ce-urmeaza-a-fi-intreprinse-pentru-limitarea-raspandirii-virusului-sars-cov-2-i-detalierea-planului-de-masuri-avute-in-vedere-pentru-organizarea-alegerilor-locale-i-a-deschiderea-colilor>

- *Crearea condițiilor de vot pentru persoane care nu se pot deplasa, astfel încât votarea să se efectueze în condiții sigure: organizatorii care însoțesc urna mobilă trebuie să poarte mască, mănuși ce trebuie schimbate după fiecare vizită, evită intrarea în domiciliul votantului sau dacă acest lucru este necesar va păstra distanța fizică de 1,5 m și va staționa un timp limitat sub 15 minute;
În cazul persoanelor internate votul cu urna mobilă va fi asigurat cu implementarea măsurilor specifice (purtarea echipamentului de protecție conform cu recomandările personalului medical al secției respective). Buletinele de vot vor fi colectate în ambalaje ce asigură securitate biologică și vor fi numărate separat, de personal echipat și instruit corespunzător;*

În acest moment nu există prevederi suficient de clare și cuprinzătoare cu privire la votul persoanelor care sunt infectate cu virusul SARS-CoV-2, care sunt în carantină sau izolare sau care au simptome. Pentru alegerile din 2020 ar trebui introduse măsuri speciale pentru votare, astfel încât participanții la procesul electoral să fie protejați în egală măsură și să nu fie limitată exercitarea drepturilor electorale sub nicio formă². Este necesară introducerea în timp util de reglementări speciale privind votul în spitale sau în alte spații precum închisori, spații de arest, cămine de bătrâni și altele. Mai mult, reglementările actuale (în speță art. 91 din Legea 115/2015) pot fi completate pentru a permite alegătorilor în izolare, care nu dețin documente specifice, să-și poată exercita drepturile electorale.

O soluție viabilă ar fi fost introducerea votului prin corespondență doar pentru aceste categorii³ (a se vedea procedurile aplicate la alegerile din Polonia) sau introducerea unei forme de vot în avans (a se vedea procedurile aplicate la alegerile din Macedonia de Nord). De altfel, votul în avans, pe mai multe zile ar fi ajutat la organizarea alegerilor fără a genera aglomerație în secțiile de votare.

În orice caz, considerăm că pentru a proteja atât alegătorii, cât și membrii birourilor electorale, ar putea fi introduse măsuri care să limiteze cât mai mult contactul administrației electorale cu alegătorii aflați în situația menționată mai sus. Organizarea acestor proceduri ar putea să includă echipe mixte, compuse din membri ai birourilor electorale și reprezentanți ai instituțiilor sanitare.

De asemenea, numărarea separată a buletinelor de vot poate compromite secretului votului sau poate genera alte vulnerabilități legate de integritatea procesului electoral. Astfel, considerăm că orice măsură de acest gen trebuie să fie definită prin regulamente detaliate și trebuie să permită asigurarea transparenței, observarea procesului, precum și secretul votului.

² A se vedea raportul Expert Forum - *Planificarea observării alegerilor în timpul pandemiei*, www.expertforum.ro/planificarea-observarii-alegerilor-in-timpul-pandemiei, august 2020

³ A se vedea raportul Expert Forum - *Alegerile locale în pandemie. Câteva scenarii*, www.expertforum.ro/alegeri-locale-pandemie-scenarii, mai 2020

- *menținerea distanței fizice de minimum 1,5 m între oricare două persoane/ minimum 4mp suprafață/persoană;*

Apreciam ca necesară stabilirea unor norme de distanțare. Cu toate acestea, astfel de recomandări trebuie să țină cont și de prezența observatorilor, delegaților, reprezentanților presei și altor persoane acreditate în secțiile de votare. Impunerea unor asemenea măsuri nu trebuie să afecteze în niciun fel posibilitatea acestor persoane de a participa la procesul electoral. Mai mult, membrii birourilor electorale trebuie pregătiți specific pentru a înțelege rolul observatorilor și pentru a nu abuza de asemenea reglementări pentru a interzice accesul persoanelor acreditate în secție sau în jurul acesteia.

Alte considerente

- Întrucât perioada rămasă este scurtă, considerăm că este necesar ca Guvernul României, Autoritatea Electorală Permanentă și Biroul Electoral Central să instituie și să publice reguli clare de protecție privind toate etapele procesului electoral (incluzând campania electorală, actualizarea și verificarea listelor electorale, pregătirea membrilor birourilor electorale etc). Apreciam că există un set de recomandări și măsuri, însă credem că acestea trebuie transpuse în timp util în reglementări aplicabile tuturor participanților la procesul electoral.
- Regulile trebuie însoțite și de sancțiuni disuasive, pentru a permite desfășurarea procesului electoral în condiții optime. Astfel spus, este nevoie și de implementarea fermă a măsurilor la nivel practic. Dacă membrii comisiilor electorale, personalul însărcinat cu paza, operatorul SIMPV, persoanele acreditate, alegătorii nu respectă aceste măsuri, întreaga desfășurare a procesului de votare în secția respectivă poate fi compromisă.
- Publicarea din timp, în mod regulat, a unor statistici privind numărul membrilor Corpului Experților Electorali care pot participa la proces în condiții de siguranță. De asemenea, apreciem ca pozitiv faptul că AEP realizează o evaluare a spațiilor pentru organizarea secțiilor de votare; considerăm, în același timp, că trebuie să prezinte public cât mai curând rezultatele acesteia și măsurile alternative de organizare identificate.⁴
- Organizarea pe cât posibil a sesiunilor de pregătire pentru membrii birourilor electorale prin mijloace on-line pentru a reduce riscurile de transmitere a COVID-19.
- Elaborarea unui plan clar de acțiuni pentru centralizarea rezultatelor la nivelul birourilor electorale de circumscripție, spații în care în general se creează aglomerație, mai ales la alegerile locale. Cu alte cuvinte, trebuie să existe o planificare eficientă care să reducă cozile pentru predarea documentelor la birourile electorale superioare și să reducă timpii de așteptare a reprezentanților BESV.

⁴ www.roaep.ro/prezentare/comunicat-de-presa/comunicat-de-presa-privind-demersurile-aep-legate-de-evaluarea-sectiilor-de-votare-de-la-alegerile-locale-si-masurile-necesare-pentru-prevenirea-raspandirii-virusului-sars-cov2/

- Adaptarea unor etape ale procesului electoral, prin utilizarea mijloacelor electronice. Câteva exemple sunt: înscrierea în Registrul electoral de către votanții care și-au schimbat reședința, înaintarea de întâmpinări și contestații, înaintarea de cereri pentru utilizarea urnei speciale.
- Guvernul și AEP trebuie să desfășoare o campanie de informare susținută, prin instrumente cât mai diverse și adaptate tuturor categoriilor de participanți la procesul electoral (radio, TV, online, inclusiv pentru minoritățile naționale și pentru persoanele cu dizabilități) cu privire la măsurile speciale în timp util, pentru a permite alegătorilor să înțeleagă care sunt modificările și cum trebuie să se comporte în timpul procesului electoral (campanie, ziua votului și altele).
- Elaborarea acestor proceduri este necesar să se realizeze prin consultarea reprezentanților societății civile (organizațiile care observă alegerile, spre exemplu), experților electorali și ai altor entități interesate, care pot contribui cu expertiză

În acest context, ne arătăm deschiși să contribuim cu expertiza noastră în procesul de elaborare a acestor măsuri, în limitele în care rolul nostru de observatori ne permite.